

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 10.000

Za Jugoslavijo

četrtletno: Din. 25.

Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 1. oktobra 1924.

Št. 40.

Današnji številki so priložene položnice.

Zveza narodov in svetovni mir.

Začetkom septembra t. l. je zveza narodov petič v Ženevi zborovala. Svet hrepeni po pravičnem, trajnem miru. To potrebo uvidevajo danes skoro vse države, pod tem vtisom je stalo zato tudi to zborovanje. Zaupajoč v to odkritosrčnost vodilnih mož, je angleški prvi minister Macdonald koncem teh pogajanj izjavil: Temelji za bodoči svetovni mir so bili dobro položeni.

Do tega svetovnega miru je gotovo še daleč. A tudi ne smemo podcenjevati, kar se je v Ženevi doseglo. Vsi so edini v treh glavnih načelih: varstvo vsake države, mednarodno razsodišče in razoroženje. Da se najprej rešijo in razjasnijo nasprotstva v teh vprašanjih in se nato skliče mednarodna konferenca, je bilo tretji komisiji ukazano, naj vse to prouči.

Glavna vprašanja namreč so: Ali naj se zida evropski mir na dobro voljo narodov ali na strah pred kaznijo, kateri zapade tisti, ki bi mir motil? Ali je svetovni mir bolj zasiguran na prvem ali na drugem načelu? O tem se je v Ženevi razpravljalo in se bo razpravljalo dalje. Ne za juriste, ne za državnike in diplomate ni tako lahko, se za to ali ono odločiti.

Prvo načelo zastopajo Angleži in Amerikanci. Vsaka država mora brezpogojno pripoznati mednarodno razsodišče in se njegovim sklepom brezpogojno ukloniti. Naj se pri izvršitvi teh sklepov uporabijo samo gospodarska in finančna prisilna sredstva. „Še enkrat svarim pred vojaškimi prisilnimi sredstvi,“ je rekel Macdonald.

Francozi pa so drugega mnenja; le ti hočejo svetovni mir zavarovati na uporabi tudi

prisilnih, vojaških sredstev nasproti ogroževalcu miru. To mnenje je zastopal v imenu male antante tudi Beneš. Razsodišče, pravijo, ne bo privedlo do razorožitve, ker se države še vedno morejo skrivše oboroževati. Beneš je rekel: „Kakor v privatnem življenju, tako so tudi v mednarodnem razmerju slučajni, da ni mogoče zločina drugače zabraniti kakor le s silo.“

Dve popolnoma si nasprotujoči načeli stojijo tu si nasproti. Kako težko da je, se za eno ali drugo odločiti, kaže zanimivo dejstvo, da so zborovalci tako zastopniku francoske ideje Herriotu in Benešu, kakor tudi zastopniku angleško-amerikanskega načela, Macdonaldu, navdušeno ploskali. Za angleško načelo govori dejstvo, da vse države strahovito trpijo vsled militarizma, da je še dandanes velik del industrije zaposlen z izdelovanjem morilnega orodja za uničevanje bogostanja narodov in tako odtegnjen gospodarskemu napredku in procvitu. A tudi Francozi imajo prav. Kajti od vzhoda grozi velikanska vojaška moč sovjetske Rusije, ki dan za dnevom narašča in se izpopolnjuje (saj bo štel rusko zračno brodogradnjo 10.000 letal!). In za Rusi se pripravljajo azijski narodi. Gotovo je Macdonaldova misel plemenita, a tudi francoska bojazen je upravičena.

Kakor vse kaže, se sedanje evropske razmere tako hitro ne bodo izpremenile. Večina držav, namreč srednje in majhne države, ostanejo še zanaprej odvisne od manjšine, to je od velesil. Macdonald je sam to pripoznal, ko je rekel malim državam: „Ali so dogovori na papirju ali ne, vi boste pokojeni, vaše dežele bodo prve žrtve prihodnjega spopada.“

V tem položaju so bile male države tudi pred svetovno vojsko, njihova odvisnost pa je danes še večja. Ako se nočejo ukloniti diktatu, ukazu iz sovjetske Rusije, se morajo nasloniti

na evropske velesile. Tu pač igrajo tisto vlogo, kakor v parlamentih manjšine, gledati morajo, kje so njihove koristi bolj zasigurate, kje več dosežejo.

Dokler ostane Evropa tako oborožena še zanaprej in postopajo zmagovalne države sku-paj, tam ni govora o evropskem „ravnotežju“, kar je bilo prej tako priljubljeno, ampak imamo države prve in druge vrste, a volja je samo ena. Enkrat je ta volja za vojsko, drugikrat za mir. Zadnji čas je ta politika jasno za mir in spravo med narodi. Kam bo obrnjena v 10 ali 20 letih, kdo bi mogel s sigurnostjo to reči? Svetovni mir so lepe sanje, a bati se je, da ostanejo tudi samo sanje.

List stane od 1. oktobra do 31. decembra za:

Avstrijo	10.000 K
Jugoslavijo	25 D
Posamezna številka	1.000 K

Diktatorja v stiski.

Po pohodu fašistov na Rim in po prevzetju vlade po fašistih, ko se je moral ukloniti dejstvu sam kralj, se je splošno pričakovalo, da bo prinesel fašizem Italiji notranji mir in red in da jo bo učvrstil na zunaj. Mussolinija je hvalilo vse, fašizem se je označeval za trenutno zdrav pojav. A polagoma so začele prihajati v svet vesti o nasilnih činih fašizma, ki jih je izvajal nad svojimi neprijatelji. Prizanesel ni niti italijanskim Jugoslovanom, čeravno so takoj brez ugovora priznali novonastali položaj in podali udanostno izjavo z željo, da bi ostal fašizem na ustavnih temeljih. Fašizem je primestal trpljenju Jugoslovanov še žolča. Preganjanje vsled spomenika na Krnu, ki ga je po-

PODLISTEK

Kovač Franc:

Zarota.

Ledeno mrzel veter je piskal okrog grajskih stolpov in nosil snežinke po zraku. Ravni-na se je zavila v belo sneženo odejo in gosta megla se je razprostrela po poljani.

Bilo je leta 1293 teden dni pred božičnimi prazniki. Tiho, kot izumrlo je bilo po vaseh, le tam gori v Važenberškem gradu vlada šum, se čujejo rezki klici in glasno govorjenje. Hartwig, grof Važenberški, ima že tri dni goste. Povabil je na lov svoje prijatelje, Gerolda, roparskega viteza z Rajneka in Engelberta, barona Soneškega. Toda sneženi metež jim je danes popoldne zabranil lov. Obesili so loke in samostrele na steno in se spravili k igri. Kockali so za podložne kmete.

Važenberški je vrgel skoraj vedno črno in izgubljal.

Gospa Kunigunda je sedela pri peči in vezla nov altarni prt za grajsko kapelico. Štiri letni sinček Otwin se je igral ter prepeljal lesenega konjiča sem in tja po sobi.

Vitezi so bili zamišljeni v igro, le Važenberški je včasih rezko zaklel, kadar je vnovič izgubil, Gospa je od časa do časa prenehala z delom in se s skrbi polnim obrazom ozirala na moža, ki ni jenjal od pogubne igre.

„Za vruga, danes pa nimam sreče.“

„Soprog moj, pusti igro, pomisli na svojega sina,“ pripomni gospa s prosečim glasom.

Zbodle so ga te besede, kajti ljubil je svojega sinka in kot bi se hotel otresti neljubih misli, naglo zakliče:

„Ekehard! . . . He, kje je Ekehard?“

Sluga vstopi in priklanjajoč se, čaka gospodarjevih ukazov.

„Prinesi vina in kaj za prigrizniti!“

Čez nekaj časa prinese sluga vrč vipavskega vina in mrzle divjačine.

„Pustimo igro za danes in prisedimo!“

Ravno so se živahno pogovarjali o dopoldanskem lovu, ko vstopi grajski oskrbnik Aribo:

„Milostjivi gospod grof, lovca Popo in Gerosta danes zopet zasačila lovskega tatu, ravno, ko je deval srno iz kože. Dal sem ga zapreti v spodnjo ječo in vkovati v železne sponde.“

„Že zopet? In kdo?“

„Vitigoj.“

„Že zopet ta? Nepoboljšljivi grešnik! Že zadnjič sem mu ukazal naložiti petdeset palic, pa pri njem ne izda nič. No, sedaj mu hočem za vedno pregnati veselje po lovu,“ vzklikne grof, čigar obličje je vsled nagle jeze in togo-te zadobilo oduren izraz.

„Kaj naj storim z njim?“ vpraša Aribo.

„Naj se mu odseka desna roka,“ sikne grof.

„Hartwig, ne bodi tako grozovit; prizane-

si mu še sedaj! Pomisli, ima ženo in male otroke,“ prosi gospa.

„Nikar se ne vmešavaj v moje stvari,“ odgovori nevoljno. Nato nekoliko pomisli in odgovori mnogo bolj mirno:

„No, da se ne bo reklo, da sem neusmiljen, hočem biti milostljiv: naj se mu odrežejo ušesa! Jutri jutraj naj se izvrši moje povelje, potem ga zapodite iz grada in naščuvajte pse nani!“

Gospa si ni upala dalje prositi, ker je poznala neizprosno voljo svojega moža.

Med tem v grajskem stolpu zatrobi čuvaj. Vitezi se spogledajo.

„Kdo neki prihaja? In v tem vremenu?“

„Nekaj posebnega mora biti,“ pravi Soneški.

„Bomo videli,“ pripomni Rajneški.

Ekehard vstopi in naznani prihod novega gosta:

„Ulrih, grof Vovberski, prihaja z dvanajstimi jezdecami iz Št. Vida in se mimugrede oglasi na Važenbergu.“

V sobo stopi grof Ulrih, mož orjaške postave v najboljših letih, mrkega pogleda, dolge brade so se držale novo padle snežinke. Zaspel obstoji med vrati in krikne:

„V boji za naše pravice!“

„Kaj? Kako? Povej, kaj si zvedel v Št. Vidu!“ vprašata h kratu Važenberžan in Soneški.

(Dalje sledi.)

škodovala strela, in nasilstva pri zadnjih volitvah so nam še dobro v spominu. V svetovnem časopisju je završalo, črne srajce so dobile pečat nasilnikov.

Se bi šlo tako naprej, ako bi nesrečen slučaj ne hotel, da je postal poslanec Matteotti žrtev fašistovskih nasilnikov. Umor je zadal fašizmu globoko skelečo rano, ker Matteotti ni bil navaden poslanec, da bi bila z ugotovitvijo dejstva stvar za vedno končana, ampak je imel za seboj lepo skupino poslancev in velik del italijanskega naroda, ki ni slepo odobral nasilja fašistovske vlade. Zato je njegova nenadna odstranitev izvala nemir v celi deželi, ogorčenje cele Evrope, in ko se je ugotovil umor, je zavrelo v tlačenem delu naroda, ki je napovedal fašizmu zakonit boj in naredel konec fašistovski vse vsemogočnosti in nedotakljivosti. Celu na Mussolinija je padel sum, da je pri umoru soudeležen ali pa je za njega vsaj vedel, in ko se mi je posrečilo odstraniti sum s svoje osebe, se ni dal ta madež zbrisati s fašistovske stranke, katere voditelji so umor zasnovali in se ga tudi neposredno udeležili. Ta čin je odprl tudi mnogim fašistom oči, ki so iz ljubezni do naroda in državo slepo verjeli, da pomeni fašizem osvobodjenje naroda. Počeli so izstopati iz stranke in prehajati v opozicijski tabor. Pa tudi stranka sama je zrastle že Mussoliniju čez glavo, ter ga degradirala hlapcem svoje stranke.

Opozicija se drži zakonite podlage in zahteva kazen za vse krivce, ki so bili udeleženi pri umoru in ki so izvršili druga nasilstva. Dokler se to ne zgodi, opozicija v parlamentu noče sodelovati, in njih listi razkrivajo sistematično dan na dan nove slučaje nasilja. Mussolini je hotel prvotno zlomiti odpor opozicije z grožnjami, pozneje pa je izdal odlok proti svobodi tiska. Z navedenim odlokom se je obrnilo javno mnenje še bolj proti njemu, celo sodniki so odrekli odloku pravno veljavo in izjavili, da je nezakonit in torej neobvezen. Mussolini se lovi in ne ve napraj ne nazaj; ako bo hotel še vladati, se bo moral temeljito preorientirati. Ker so fašisti govorili o odslovlitvi kralja in o italijanski fašistovski republiki, je moral v avdienco k kralju, ki mu je naročil, naj uvede normalno zakonito stanje.

Nasilje rodi odpor. Mussolinijev umor ni ostal nekaznovan. Pretekli teden je ustrelil komunist tajnikovega namestnika zveze fašističnih organizacij Casalinija, ki je takoj nato v bolnici umrl. Povsem jasno je, da so se nasilstva, izgredi in razdejanja pomnožila. Italijo čakajo še burni časi, ki se bodo po splošnem prepričanju končali z zmago demokracije in popolnim porazom črnih srajc.

Še slabše se godi njegovemu posnemovalcu, španskemu diktatorju Primo de Riveri. Osebnost je bil v Italiji, kjer je proučeval fašizem in njegove metode. Pred letom se mu je tudi res posrečilo, da je dobil v svoje roke vladno moč in je obhajal sedaj obletnico vlade. Slepo je sledil Mussoliniju in si celo domišljal, da je on določen zato, da poveča in razširi slavo Španske. Tudi on je mnogo obljubljal mir, red in zakonitost doma ter zmago nad vstaši v Maroku v Afriki odnosno konec boja, ki zahteva trajno nove človeške žrtve. Zbral je 50.000 mož redne vojske in jih poslal proti volji naroda v Maroko, da potlačijo vstajo. Celu sam je odšel na bojišča ali tudi to ni moglo odvrniti španskega poraza in velikih izgub. Sedaj se nahaja španska vojska v zelo neprijetnem položaju: domorodno prebivalstvo jo je obkolilo in vlada bi imela še dosti dela, da vstajo potlači. Potrebne so nove armade, da rešijo položaj, a vprašanje je, bo li narod soglašal s tem, da se prelivanje krvi nadaljuje brez zagotovila, da se boji prejkoslej zopet ponove. Poraz španske vojske je izzval v državi veliko nevoljo proti podvzetju generala in proti Primo de Riveri samemu. Ker ni mogel izpolniti ne eno ne drugo obljubo, se je obrnil narod proti njemu in proti njegovi vladi.

Zvezdi začenja obdajati mrak in dobro je to. Čim prej se zruši diktatura obeh držav, tem prej nastopi demokracija. Dolgo se proti volji naroda vladati ne da. Upajmo, da nastopi tedaj tudi za Jugoslovane v Italiji lepša doba, doba enakopravnosti.

POLITIČNI PREGLED

Dvajseto poročilo generalnega komisarja od 15. julija do 15. avgusta pravi, da se je v tem času odpustilo novih 919 uradnikov ter je bilo do tega dne odslovljenih skupno 69.418 mesto 100.000. Iz posojila državi v juliju ni bilo treba dati nič, zato pa se je moralo izplačati 46 milijard angleškemu Clearin Office. Iz zaloge 300 milijard se je izplačalo borzi vsled ponesrečene spekulacije s frankom 179 milijard. Proračun za avgust je znašal 760 milijard izdatkov in 680 milijard dohodkov, deficit tedaj 80 milijard. Iz posojila Društva narodov se je izplačalo doslej 3587 milijard ali $\frac{1}{2}$ milijona dolarjev. Tobakov monopol izkazuje v juliju 226 milijard in carina 100 milijard, doslej najvišja številka. Zunanja trgovina je bila v juniju za 94 milijard pasivna. Število brezposelnih raste, rastejo pa tudi cene življenskih potrebščin. Splošno pa se je položaj zboljšal.

Dunajska kovinarska stavka še vedno ni popolnoma končana, ker se komunisti upirajo obnoviti delo in hujskajo proti sporazumu z delodajalci. Vendar pa se je do torka število stavkujočih skrčilo že na 3000, stavka se nadaljuje zlasti še v manjših obratih.

Pogodba z Jugoslavijo glede opcij sestoji iz osem členov. Tri mesce po sprejetju v narodni skupščini bodo vlade izmenjale sezname optantov. Na podlagi teh seznamov se bodo morali optanti preseliti v teku treh let v državo, za katero so optirali. Vladi imata pravico skrčiti rok za preseljevanje in zahtevati preselitev pred določenim rokom, ako ogroža optant javni mir in red dotične države. Optira lahko vsaka oseba, ki je prekoračila 18. leto. To velja tudi za soproge in otroke po 18 let. Za nadziranje opcij in preseljevanja v obmejne občine se postavi posebna komisija. Vladi sta se sporazumeli, da do podpisa sporazuma nobena vlada optante ne bo nasilno iztiravala. Že izvršeni izgoni se prekličijo in imajo izgnani optanti pravico do povratka in uprave svojih imovin.

Avstrija. Trgovska pogajanja z Jugoslavijo so se na Dunaju pričela. Jugoslovanski delegati so se predstavili zun. min. dr. Grünbergerju. Prva seja je potekla ugodno. — Državni zbor se je včeraj sestal k jesenskemu zasedanju. Na dnevnem redu je bilo poročilo o obravnavi našega vprašanja v Ženevi. — Dr. Seipel je posegel zopet aktivno v politiko. — Francoski bankirji se mudijo na Dunaju in študirajo gospodarski položaj naše države, ker se francoski finančniki za nas zelo zanimajo in bi radi investirali tukaj svoj kapital.

Avstrija in Rusija sta pravkar sklenili pogodbo o medsebojni pravni pomoči — prva sovjetska pogodba te vrste. Rusija namerava uvesti tozadevna pogajanja tudi z drugimi državami. Ovire pa so velike, ker so sovjetski zakoni bistveno drugačni kakor zapadno-evropski, rusko pravosodstvo pa bije včasih naravnost v obraz pojmom, ki jih ima o pravici in jurisdikciji ostali svet.

Jugoslavija. Kralj je podpisal ukaz o pomilostitvi političnih kaznjencev v južni Srbiji, Macedoniji in Črni gori. Amnestija je napravila na tamošnje prebivalce izredno dober vtis. — Pri Djakovci je vpadlo na jugoslov. ozemlje 20 kačakov in odvedlo s seboj srezkega poglavarja. Za njega zahtevajo odkupnino 300.000 dinarjev in 500 Din v zlatu. Vlada se je o vpadih posvetovala in ukrenila potrebne odredbe v zaščito državnih interesov. Poleg tega se storijo diplomatski koraki pri albanski vladi. — Notranji min. Petrovič je bil v Zagrebu in se razgovarjal z Radičem o sporazumu. Radičevci so se z monarhijo sprijaznili, da obstoja upanje, da bo tudi detajlni sporazum kmalu dosežen.

Občinske volitve v Mariboru. Pri občinskih volitvah v Mariboru je dobil narodni blok 32 mandatov, socijaldemokratje 4 mandate, Nemci 4 in komunisti 1 mandat. Napredovali so Nemci za 36 glasov, izgubili pa socijalisti. Na magistratu je zavela jugoslovanska trobojnica.

Nemčija. Angleško-nemška trgovinska pogajanja so se razbila, ker ni bilo mogoče doseči splošne in načelne podlage za načrt trgovske

pogodbe. Kot razlog razbitja se navaja, da je to največ pripisovati okolnosti, ker so Nemci odklonili od Anglije zahtevane protiusluge glede carinske oprostitve, ki naj bi se priznala nekaterim angleškim na nemško izvoženim proizvodom, za katere določa novi nemški carinski tarif visoke carine. — Nemčija vstopi najbrž v najkrajšem času v Društvo narodov. Posredovalec je znani Fritjof Nansen, ki je v to svrhu odpotoval v Nemčijo k državnemu kancelerju dr. Marksu. Nemčija bi dobila sedež tudi v takozvanem svetu Društva narodov. Dela se tudi na to, da vstopi v Društvo narodov Turčija. Z vprašanjem vstopa Nemčije v Društvo narodov se je bavil tudi nemški ministrski svet, ki se je izrekel načelno za vstop. Izdela se spomenica, ki bo obravnavala vprašanja, na katera želi Nemčija odgovore in razjasnitve, in ki bo predložena desetim včlanjenim državam.

Na Bolgarskem še ni miru. Macedonski komitet je sklenil umoriti bivša ministra Todorova in Obova, ki živita v inozemstvu. Jugoslovanska, češkoslovaška in naša vlada so posostriale varnostne mere ter nadzirajo vsakega potnika iz Bolgarske. Na Dunaju živi več bivših bolgarskih politikov, ki so povečini odpotovali, ker niso več varni življenja. Pri nekaterih Bolgarih na Dunaju se je našlo orožje. Zato so bili aretirani in pridejo pred sodišče.

Na Kitajskem se boji nadaljujejo. Med četami maršala Vu-Pej-Fuja in armado mandžurskih upornikov je prišlo na dveh mestih 300 km od Pekinga do težkih bojev. Guverner Tsinga je izgubil dve tretjini armade, a bo zbral nove čete in nadaljeval z borbo, Vu-Pej-Fu pa 30.000. Generali so med seboj uvedli mirovna pogajanja, ki pa niso uspela Amerika in Japonska ne bosta intervenirali. Rusi zbirajo čete in hočejo vpasti v Kitajsko. Eden vstaških generalov je že proglasil sovjetsko republiko, čeravno je od zmage še daleč oddaljen.

DOMAČE NOVICE

Občinske volitve na Radišah se vršijo šele 19. oktobra 1924. Sklep deželne vlade.

Navada je železna srajca, pravi pregovor. Kdor se enkrat navadi alkohola, se ga zelo težko odvadi, zato je pa potrebno, da se človek že v zgodnji mladosti varuje opojnih pijač. To uči mladinski list „Mladi junak“. Zahtevajte eno številko tega lepega lista — brezplačno — na ogled. „Mladi junak“, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

V zavodu šolskih sester v Št. Rupertu pri Velikovcu se sprejmejo v popolno oskrbo deklice, ki žele obiskovati mestno ljudsko ali meščansko šolo. Glede pojasnil radi mesečnine in sprejema se je obrniti na šolske sestre v Št. Rupertu pri Velikovcu. Pouk na ljudski in meščanski šoli se prične 1. oktobra t. l.

Sreča v nesreči. V Dobrli vasi na Gori se popravlja stolp. Pri delu sta zaposlena slikar Petek in zidar Šranc, oba domačina. Dne 17. septembra popoldne so se utrgale vse štiri vrvi in oba delavca sta padla z vozom kakih 15 m globoko. Petek se je močno opraskal, Šranc pa izpahnil roko ter se še na hrbtu močno poškodoval, da se ne more ganiti. Posebna sreča je, da nista oba mrtva obležala.

Ronarski napad. Dne 22. septembra so našli pri Celovcu neznanega tujca nezavestnega in ga prepeljali v bolnico, kjer je prišel k zavesti šele po 17 urah. Tedaj se je izkazalo, da se imenuje Mardirosian Omar in je trgovec iz Algera. Nahajal se je na poti iz Rima v Carigrad in je hotel v Celovcu potovanje za kratko prekiniti. Imel pa je to smolo, da je pomotoma izstopil že ob jezeru, meneč, da je že v Celovcu, in se podal peš v Celovec. V bližini „Schattenhofa“ so ga napadle neznane osebe, ga omamile in popolnoma izropale. Pobrli so mu obleko, prtljago in ves denar. O napadalcih ni sledu. Lepe spomine bo odnesel omenjeni s Koroške in ne preveč laskavo mnenje o varnostnih razmerah v kulturnih državah. Človek pa že res ni nikjer več življenja varen, tem manj premoženje in denar. Če se pripetijo ropi že na prometnih cestih, kaj potem šele na stranskih in neobljudenih potih in krajih.

Rikarja vas. Za našo občino je nastopila doba slavnega zakonitega absolutizma. Cisto smo že pozabili kdaj je bila zadnja občinska seja. Zahvala zato gre okrajni volilni oblasti, ki rešuje našo župansko zadevo skoro že pol leta, oziroma okrajno glavarstvo, ki trpi to „zakonito“ stanje. Občino vodi bivši župan ali podomače komisar, in okrajni volilni oblasti se ne zdi vredno, da bi napravila temu konec in pustila zakonom do veljave. Namen je jasen. Mislimo pa, da smo po tolikih mesecih cinjanja vendar enkrat že upravičeni zahtevati, da se zadeva župana reši tako ali tako, drugače jo bodo rešile šele prihodnje občinske volitve. Kaj reče k temu deželna volilna oblast? Mora biti pravno zelo zamotan slučaj!

Želinje. Trn v peti so nasprotnikom naše slovenske posojilnice. Tako se je pred kratkim zaletela „Bauernzeitung“ v posojilnico na Želinjah. Ne bomo se o tem pričkali, vprašamo samo, kdo je kmetu v večjo korist kot posojilnice? Mogoče banke in razni „Kreditverein“ z oderuskimi obrestmi? Vsak kmet ve, da dobi posojilo v posojilnici za mnogo nižje obresti kot v banki. Prve so dobrodelne naprave našemu kmetu, ki ne iščejo dobička, kot banke, ki vzdržujejo celo vojsko uradnikov. Ako bi dopisnik imel kaj smisla in vpogleda v gospodarske razmere, bi ne pisal takih budalosti. Pa se vidi, da je v teh stvareh popolnoma nepoučen kot novorojeno dete.

Ledince. (Protestni shod.) V nedeljo dne 21. septembra t. l. se je vršil pri Hanjželnju v Ledincih dobro obiskovan protestni shod, ki mu je bil namen predvsem ta, da se pojasni vprašanje kmetijske bolniške blagajne, katere postopanje povzroča med kmeti opravičeno nevoljo. Kajti dognano je, da se je vršilo popisovanje kmetijskih delavcev — poslov in družinskih članov — šele pred nedavnim in sicer z izključitvijo občine, potom orožnikov. Nadalje tudi ni bilo svoj čas primerno razglašeno, da morejo gospodarji svoje družinske člane od zavarovanja oprostiti. Sedaj pa prihajajo plačilni nalogi drugi za drugim in sicer zahteva kmetijska bolniška blagajna zavarovalne prispevek kar za dve leti nazaj, torej tudi od družinskih članov in poslov, za katere v bolezenskih slučajih še nikdar ni nič prispevala. Naša kmetijska gospodarstva so itak že z davki vse preveč obremenjena, gospodarska in denarna kriza postaja vedno občutnejša, sedaj pa prihaja še bolniška blagajna z svojimi pretiranimi in neopravičenimi zahtevami. Ali potem takem naša obramba ni opravičena? — Na shodu je poročal deželni poslanec č. gospod Poljanec, ki je v skoraj dvehurnem govoru pojasnil naš gospodarski položaj, podal zgodovino kmetijske bolniške blagajne z njenimi solničnimi in senčnimi stranmi ter bodril kmete k složnosti, gospodarskemu napredku in izobrazbi, ki je predpogoj vsake samopomoči. Govornik je razpravljal o perečem davčnem vprašanju — v Avstriji imamo kmetovalci 16 različnih davkov — priporočal nalaganje denarja v kmečke hranilnice in posojilnice ter opozoril na vprašanje inozemskih kreditov za kmetijstvo, kakor jih omenjajo avstrijske gospodarske organizacije v svoji spomenici na Zvezo narodov. Ko je podal še g. Aichholzer nekatera pojasnila v davčnih zadevah, so bile soglasno sprejete sledeče resolucije: 1. Na protestnem shodu pri Hanjželnju v Ledincih dne 21. sept. l. 1924 zbrani kmetovalci protestiramo proti iztirjanju zavarovalnih prispevkov za kmetijske delavce, od katerih se zahteva naknadno vplačilo, torej tudi za čas nazaj, ko še niti niso bili člani kmetijske bolniške blagajne. 2. Odobravamo stališče, da zavarovanje kmetijskih poslov ne bodi postavno obvezno, marveč prepuščeno medsebojnemu sporazumu med gospodarjem in posli, ako hočejo biti zavarovani ali ne, kakor je to sklenil tudi štajerski Landbund. 3. Opozarjamo na čezmerne davke, ki resno ogrožajo našo existenco in celotno narodno gospodarstvo. Primerno davčno reformo smatramo za neobhodno potrebno. 4. Prosimo deželno vlado, da čimprej izposluje za kmetijstvo potrebne kredite, kakor jih predlaga spomenica avstrijskih kmetijskih organizacij na Zvezo narodov. 5. Izrekamo gospodu deželniemu poslancu Poljancu zaupanje in zahvalo za njegovo delovanje ter ga prosimo, da zasto-

pa na vseh merodajnih mestih naše težnje. K vprašanju kmetijske bolniške blagajne je zavzel svoje stališče tudi ledinski občinski odbor, ki je imel 23. t. m. svojo sejo. Treba je, da vsi povemo, kje je odpomoč potrebna in kaj hočemo za zboljšanje našega položaja. Vsaj do tega imamo pravico; tako je tudi v smislu republiške ustave.

Borovlje. (Občinska seja 16. sept. 1924.) Župan otvori ob določeni uri sejo ter prečita okrožnico okr. glavarstva, ki vabi na pobiranje prispevkov za dobrodelni Seipelnov fond. K besedi se nihče ne oglasi. Odobri se soglasno proračun za l. 1924, ki predvideva 595.000.000 izdatkov. V daljšem govoru poroča župan o pomanjkanju stanovanj. Obžaluje, da je prišlo pri deložiranju neke hiše do incidentov, ki so imeli sodnijske posledice. Povzročitelj vsega je bil menda nemšk. nac. obč. odb. Struger, vsled česar je bil po soc. dem. stranki ostro napaden. Okoli 120 strank išče prostore, a občina pri najboljši volji ni v stanu dobiti najpotrebnejšim stanovanja. — Šolskemu slugi mešč. šole se dovoli 590.000 K za popravo stanovanja. Nadalje se dovoli za Tuberkulosenheim 1.000.000, Lehrerverein 100.000 in za kurjavo otroškega vrtca 1.500.000 K. Domovinsko pravico v občini dobijo: Thaler Fridrih, Spöck Primus, Job Valentin, Obiltschnig Partl, Antonitsch Albin, Antonitsch Alois, Hedenig Marija, Arasche J.; odkloni se Waste Matija ker še ni 10 let v občini. Da se tudi privolitev (Zusicherung) za sprejem v občino gosp. Golob Janezu, ki hoče optirati. Pri tej priliki kritizira slov. odbornik Vertič postopanje okr. glavarstva in dež. vlade v Celovcu, ki odbija brez navedb vzrokov opcije Slovencev. V enem letu se je dogodilo že pet takih slučajev; čeravno se je šlo za neomadeževane osebe in so bile prošnje od občine soglasno priporočene, je dež. vlada iste zavrnila. Odgovarja mu velenemec Jaklitsch, češ, da ima vlada prav, ako je previdna, ker so med dotičnimi osebami taki, ki so glasovali pri plebiscitu za Jugoslavijo in agitirali proti nemški Avstriji itd. Vertič protestira proti temu, da se še vedno vlačijo na dan plebiscit. Mi smo pripadli po glasovanju k Avstriji, postali tu državljani in se kot taki tudi priznavamo. Če se od nas zahteva, da plačujemo davke, zahtevamo tudi polne pravice. Vsakdo nima dosti denarja, da bi „mazal“, in tudi nima vsak kakega strica pri dež. vladi. Živimo v sobodni republiki, zahtevamo za vse enake pravice, ne pa, da se dovoli nekaterim vse, delavec, Slovenec pa po pravnih potih ne pride do pravice. Če pojde tako naprej, bomo jezdili kmalu večjega uradnega „šimla“ kot za časa Franca Jožefa. Govornik stavi predlog, naj se občina takoj obrne na dež. vlado in zahteva pojasnilo, zakaj se je prosilce odklonilo. Predlog se sprejme. — Najemnina obč. lova se razdeli na posestnike na ta način, da se jim odpiše znesek pri plačevanju davkov. Nato se seja prekine ter nadaljuje dne 18. sept. — Italija bo poslala v Borovlje štiri nagrobne spomenike za padle oz. umrle laške vojake, ki so pokopani v Borovljah. Občina naj iste prevzame ter postavi na določeni prostor. Vzeto na znanje. V deželni cestni odbor se izvolita gg. Stummer in Kottersch. Rekurza Werniga iz Podgore in Mlečnika iz Sel radi prispevka k bajtiški cesti se zavrneta. Sklene se, da se napravi kanalizacija pri hišah Krobath in Jagovec. V hiši pož. brambe se bo napravila majhna soba za človeka, ki bo stalno pri tehtnici. Sledečim obč. ubožcem se dovoli mesečna podpora: Marijani in Sofiji Hoinig, Mariji Zimmermann, Mar. Piskernig, Elizabeti Šašl po 100.000 kronah, Mih. Kramačiču 50.000 K.

Sveče. (Roparski umor.) V noči od 22. na 23. septembra je blišal pomočnik pekoveškega mojstra Cercarja v trgovini nek ropot ter obvestil o tem svojega mojstra, ki je šel takoj pogledat v bratovo trgovino z mešanim blagom. V trgovini je našel vlomilca, ki je imel nabasani že dve vreči raznega blaga. Zaprl je vrata in jih tiščal, da bi mu tat ne všel, ter klical pomočnika na pomoč. Medtem je vlomilec ustrelil trikrat skozi vrata in zadel mojstra v glavo, pljuča in bok, da je še isto noč umrl. Pomočnik je slišal klicati na pomoč, ali ker so padli streli, se ni upal bliže, da je mogel tat pobegniti. Sumi se, da je bil vlomilec in morilec cigan, ki se sedaj pridno klatijo v naših krajih.

Drabunaže. Menda je malo vasi na Koroškem, ki bi imele take težave z vodo kot ravno naša vas. V vasi sami nimamo nobenega vreleca ali studenca, pač pa pod vasjo Strugo in majhen vrelec. Struga je v zvezi z Belo ter pri naša pogosto prav nezdravo vodo, ker prevzame nesnago tovarne, ker se v njej pere, napaja živina in goni čez. Taka voda niti za živino ni priporočljiva, tem manj za ljudi. Treba je pozimi pogledati samo živino in že se vidi na mršavosti, da ji voda ne prija. Sedem posestnikov mora nositi in voziti vodo poleti 400 metrov visoko, pozimi pa celo 600 m. Kako trpi živina in ljudje. Prav lepo bi se dala napeljati voda v našo vas. Nad Jerišami je močan vrelec, kjer bi se napravil velik vodnjak, iz katerega bi peljale cevi skozi Jeriša, kjer bi se napravili hidranti, v preko 2 km oddaljene Drabunaže. Za napravo vodovoda se je l. 1913 zanimal že državnozborni poslanec Grafenauer in bi se načrt tudi izvedel, ako ne bi izbruhnila svetovna vojna. Grafenauer je dosegel 80% podporo države, 10% podporo dežele in 10% izdatkov bi nosili kmetje. Načrti so gotovi in leže že od izbruha vojne pri okrajnem glavarstvu v Velikovcu. Mogoče se najde kdo, ki bi nam preskrbel podporo države in dežele, da se načrt enkrat izvede.

Podgorje pri Baškem jezeru. Na prijaznem hribu, v čudovito lepi okolici starega Dobrača, sive Jepe in sanjavega Baškega jezera, se sveti bela cerkva v senci košatih lip, ki jo naokrog obdajajo. Še pred kratkim je napravila vtis zanemarjenosti, a sedaj se kaže obiskovalcu v popolnoma novi obleki, zunaj in znotraj. Zato se ima cerkev zahvaliti edinole darežljivosti blage dobrotnice Ane Aichholzer, pd. Nemke v Ratničah, ki je že prej loški farni cerkvi darovala dragoceno, krasno monstranco v nadomestilo stare, ki je bila pred 2 leti po brezvestnem zločincu ukradena. Poseben kras dajo cerkvi umetniško dovršene freske (na mokro slikane podobe), ki jih je slikal naš zaveden rojak g. Peter Markovič, akademični slikar v Rožku. Med vsemi ugaja najbolj pač slika sv. Krištofa, ki je po kompoziciji in tehnični izpeljavi pravo mojstrsko delo. Sliši se, da bodo tudi še Bačani umetnika za enako delo naprosili. Ne bo jim žal! Kajti g. Markoviča moremo vsem, ki hočejo imeti kaj trajno umetnega, kar najtoplje priporočati tudi že radi tega, ker dela po zmernih cenah. Tako je sedaj podgorska podružnica gotovo najlepša daleč naokrog. Blagi dobrotnici, katere ime bo ostalo še v poznejših rodovih v hvaležnem spominu, se še enkrat prisrčno zahvaljujejo, da bi našla enkrat za to bogato plačilo in pri drugih — posnemanje! Tudi Kopanjkovim, ki so šli pri popravljanju zelo na roko, naša zahvala!

Sveče v Rožu. (Pogreb žrtve zločina.) Dne 25. t. m. smo spremljali rajnega Jakoba Cercarja k zadnjemu počitku. Udeležba je bila kljub delavniku ogromna iz vseh krajov; tudi iz sosednih far so prihiteli ljudje, da izkažejo rajnemu zadnjo čast. Požarna bramba se je udeležila v polnem številu z godbo, domači pevski zbor, katerega član je bil rajni, je mu zapel na domu in na grobu žalostinke in domači župnik je imel ganljiv govor. Jaka Cercar je bil komaj 28 let star, neoženjen, obče priljubljen in značajan rodoljub. Zgubili smo ne samo enega najzvestejših narodnjakov, marveč tudi izvrstnega pevca in tamburaža. Čg. župnik je na grobnem govoru rekel, da lazi smrt kakor nočni tat. Res je. Ko je pred dvema leti utonil v Savi naš tovariš Kvančnikov Pepček, je marsikdo rekel, ko bi ostal doma, bi bil gotovo še pri življenju. In kakšna usoda je zadel našega rajnega Jakoba? Ker mu je umrla mati, je po končanem roku izstopil iz jugosl. orožništva, se vrnil domu, prevzel posestvo ter otvoril pekarno. In na lastnem domu je bil od krogle zločinca zadet in umorjen. Ne bomo Te pozabili, dragi Jaka, in kličemo Ti tem potom na svidenje nad zvezdami in počivaj v miru v domači zemlji! Zalujočim ostalim pa naše iskreno sožalje!

GOSPODARSKI VESTNIK

Dohodninski in pridobitninski davek v kmetijstvu. Ker so kmetje vsled previsokih predpisov omenjenih dveh davkov zelo razburjeni, je poslal deželni kulturni svet odposlan-

stvo k deželni finančni direkciji, ki je poročalo o razburjenju: Deputaciji se je povedalo, da na plačilnem nalogu označeni dohodek ne odgovarja vedno resničnemu dohodku, ampak samo poprečno vsoto potom začasne cenitve. Ako označena vsota res presega dohodek, mora davkoplačevalec vložiti takoj priziv, ki ga dobi v roke davčna cenilna komisija, v kateri so tudi zastopniki kmetov. Odpis davka je tedaj mogoč samo na podlagi priziva.

Znižanje obrestne mere v Avstriji. V Avstriji, posebno pa na Dunaju, postaja denar v prostem prometu vedno bolj poceni. Za eskompt trimesečnih menic in dnevnih posojil se zahteva sedaj po 15 odstotkov obresti na leto. S tem je ta obrestna mera izenačena z uradno mero državne banke. Pocenjenje denarja se pripisuje v glavnem prihajanju inozemskega kapitala v deželo, ki ga je vedno več v gospodarskem življenju. Tako se n. pr. pogajajo sedaj Gornja Avstrija, Štajerska in Solnograška s finančnimi krogi v Ameriki za razna posojila v skupnem znesku 14 milijonov dolarjev, in sicer za povzdigo poljedelstva teh dežel in investicije.

Nova veljava v Avstriji. S 1. januarjem preneha pri nas kronska veljava in na njeno mesto stopi šilingova veljava, od tega časa naprej bomo računali vse samo v šilingah. Do tedaj se bodo kovali novci po ½, 1, 10, 50 in 100 šilingov. Novcev se bo izdalo v zadostni množini, poleg teh še bankovci v isti vrednosti, da se ni bati, da bi izginili novci tako hitro v žepu židov kakor srebrni šilingi. Kmalu se bomo navadili na novo veljavo, ker bo imela to dobro stran, da bomo mogli računati z nižjimi številkami.

Slaba letina v Rusiji. Predsednik ruskih sovjetrov Rijkov je imel na zborovanju nemške republike od Volgi govor, v katerem je rekel, da katastrofa letošnje slabe žetve ni tako huda, kot leta 1921. Vsceno pa je težka, ker zadeva osem milijonov ljudi. Da se reši to prebivalstvo lakote, je morala vlada staviti na razpolago 70 milijonov zlatih rubljev. To se je dalo doseči samo na ta način, da so v proračunu črtani mnogi izdatki za manj važne stvari in da se je povišal davek na zemljišča v onih krajih, kjer je bila letina dobra. Rijkov je nadalje izjavil, da je glavni vzrok, da je letina letos tako slabo izpadla, izredno nizko stanje, v katerem se nahaja poljedelstvo.

Živinski sejem v Mariboru. Debele vole so prodajali po 12,25, do 13,50 Din za kg žive teže, poldebele po 11,25—12 Din, plemenske 8 do 10 Din, bike za klanje 8—12,25 Din, debele krave 11,75—13 Din, plemenske 8 do 10 Din, krave za klobasarje 7—8 Din, molzne 8,75—10,50 Din, breje 8,75—10,50 Din, mlada živina 11,25 Din. Meso: volovsko I. 25—27 Din, II. 22—24 Din, ostala govedina 20 do 21,50 Din, teletina I. 27 do 30, II. 21 do 25, svinjina 22,50 do 40 Din za kilogram.

Velikovec. (Tržne cene 22. IX. 1924.) Živina: voli 10—14.000, krave 8—13.000, ovce 6000 do 8500, svinje 20—24.000 K za 1 kg žive teže. Žito: pšenica 3800—4000, rž 3500—3600, ajda 3400, oves 3—3300 K za kg. Sirovo maslo 40—45.000 K za 1 kg. Jajce 1800 K za kom. Brusnice 6000 K za 1 liter.

Borza. Dunaj, 29. IX. Beograd 982, Berolin 16,820, Budimpešta 0,9080, London 316,500, Milano 3099, New York 80,935, Pariz 3727, Praga 2119, Zofija 515, Varšava 13,580, Curih 13,545.

Curih, 29. IX. Beograd 7,30, Berolin 1,2450, Budimpešta 0,0069, London 23,40, Milano 22,97, New York 524,37, Pariz 27,50, Praga 15,70, Zofija 3,80, Varšava 1, Dunaj 0,007387.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Vojnega maršala Kövessa je zadel 21. sept. na Dunaju mrtvoud. Dan nato je umrl. — V Smirni je pri predstavi v kinu izbruhnil požar: 100 oseb je mrtvih. — Nezrel mak je jedla 55letna posestnica Marija Krischler na Muti in na opijevim zastrupljenjem umrla. Znano je, da mak vsebuje opij. — V Faulbrücku v Pruski Šleziji je pogorela 500 let stara cerkev. Vročina je bila tako silna, da so se raz-

topili trije zvonovi in orglje. — Na Kitajskem nosijo vojaki dežnike; tudi na fronti se jih poslužujejo. — Zvezdarna Berlin-Babelsberg je odkrila novo repatico, ki se nahaja v zvezdnem okvirju device ter se lahko opazi z boljšimi daljnogledi. — Profesor kemije v Liverpoolu je iznašel način, po katerem se da delati sladkor kemičnim potom. — 20. septembra je bilo na Koroškem podpiranih 398 brezposelnih. — Svet Društva narodov je sklenil priporočati vpeljava esperanta v mednarodnem brzojavnem prometu. — V Ameriki je 4,931.905 analfabetov. — Filmska krasotica Eva May, ki se je ustrelila v Badnu pri Dunaju, je imela na mrtvaškem odru obleko v vrednosti 2½ milijardi naših kron. Na tisoče žensk je šlo gledat dragoceno obleko. — Amerika sežge 518 lesenih ladij, ki so bile zgrajene med vojno.

Strašna poplava v Petrogradu. Po poročilih iz Moskve je visoka morska plima poplavila Petrograd. Voda stoji do 3 metre visoko po ulicah. Poslopja, ladjedelnice in tovarne, ki stoje blizu morske obale, so porušene in pod vodo. Pokvarjene so vse telefonske in brzojavne naprave. Voda še vedno narašča in razdira nasipe ob Nevi. Katastrofa je nastala nepričakovano in prebivalstvo je v velikem strahu. Iz Moskve so odšle v Petrograd rešilne ekspedicije, ki pa morejo le z veliko težavo vršiti svoje delo. Število žrtev še ni ugotovljeno, vendar jih bo zelo veliko, ki so našli smrt v valovih.

Motorno kolo v službi misijonov. Preč. pater Rimpli piše iz Asuhina (Afrika) vrhovni voditeljici Družbe sv. Petra Klaverja: „Z nepričakovano dragocenim darilom ste mi, blagorodna grofica, napravili silno veliko presenečenje. Tudi premil. gospod škof je bil radostno presenečen, ko sem mu sporočil, da ste mi Vi v svoji veliki dobrotljivosti obljubili motorno kolo. Zelo sem Vam hvaležen za ta dragoceni in prekoristen dar v svojem imenu, kot v imenu tukajšnjih kristjanov in poganov. Naj spremlja božji blagoslov Klaverjevo družbo in vse mile dobrotnike! — to je moja vsakdanja molitev. — Motor je prišel nepoškodovan in dobro deluje. S kolesom mi bo mogoče mnogo več misijonskega dela opraviti, saj so nekateri misijonske postaje 20—30 km vsaksebi, koliko se s tem časa izgubi in misijonar utruji. Tudi prevz. gospodu škofu ste s tem darom pomagali iz velike zadrege. Nenadoma sta mu zbolela 2 misijonarja, ki sta po zdravnikovem razlogu morala takoj v Evropo. Bilo mu je, kot da mu je padel velik kamen od srca, ko je zvedel novico, da je vrhovna voditeljica Klaverjeve družbe podarila za misijon Togo motorno kolo. Takoj mi je izročil veliko pokrajino Tsevje, češ z motorjem bom mogel oskrbovati tudi ta distrikt, dokler se ne dobi novih misijonarjev. Kakšna škoda za sv. vero, če bi se moralo to ozemlje opustiti. Zato še enkrat: „Bog Vam plačaj tisočkrat!“ — Koliko misijonarjev bi potrebovalo tako motorno kolo! Darove hvaležno sprejema Družba sv. Petra Klaverja, Salzburg, Dreifaltigkeitsgasse 19.

Republike in monarhije v Evropi. Svetovna vojna je znatno vplivala tudi na državno ureditev mnogih evropskih držav. Zanimivo je ugotoviti, kakšne izpremembe so nastale v tem pogledu v razdobju desetih let, od I. 1914 do I. 1924. Leta 1914 je bilo v Evropi 23 držav in sicer 20 monarhij in 3 republike. Monarhije so bile: Anglija, kralj Jurij V., Italija, Viktor Emanuel III., Španija, Alfonz XIII., Belgija, Albert I., Holandija, Vilhelmina, Danska, Kristijan X., Norveška, Haakon VII., Srbija, Peter I., Rumunija, Karel I., Grčija, Konstantin I., Bolgarija, Ferdinand I., Črna Gora, Nikita I., Turčija, sultan Mehmed V., Rusija, car Nikola II., Albanija, knez Wied, Monako, knez Albert I., Luksenburg, vojvodinja Marija Adelaida, Nemčija, Viljem II., poleg tega pa še cela vrsta kraljev, knezov itd., Avstro-Ogrska, Franc Jozip I. in Švedska, kralj Gustav V. Republike so bile: Francija, predsednik Poincaré, Švica, Hoffmann in Portugalska, predsednik de Arijaga. Leta 1924 pa imamo v Evropi 30 držav, in sicer 17 republik in le še 13 monarhij. Monarhije so: Anglija, kralj Jurij V., Italija, Viktor Emanuel III., Španija, Alfonz XIII., Belgija, Albert I., Holandija, Vilhelmina, Danska, Kristijan X., Švedska, Gustav V., Norveška, Haakon VII., Jugoslavija, Aleksander I., Rumunija,

Ferdinand I., Bolgarija, Boris III., Monaco, knez Ludvik in Luksenburg, vojvodinja Charlotte. Republike so: Francija, predsednik Millebrand, Nemčija, Ebert, sovietska Rusija, Kalenin, Avstrija, Hainisch, Českoslovaška, Masaryk, Poljska, Wojciechowski, Portugalska, Gomez, Švica, Siard, Finska, Stelberg, Estonija, Konst Petz, Letonija, Čakste, Litvanska, Stulginski, Grčija, gerent Konduriotis, Turčija, Mustafa Kemal, Irska, Cosgrave, Albanija, svet četvorice. K temu pride še Madžarska, ki ni ne republika, ne monarhija. Ne čelu ji stoji kot „državni upravitelj“ admiral Horthy.

Mlini na veter in umetni dež na Danskem. Država Danska, slavna v literaturi po Shakespearejevem Hamletu, v sodobni kulturi pa po vseobči naprednosti, je majhna dežela, ki ima prav majhne količine premoga. Profesor Le Cour, odličen znanstvenik, je koncem prošlega stoletja prišel na originalno misel: da se za pogoje v obratih izkoristiti veter. Svoj izum, osnovan na mlinih na veter, je tako izpopolnil, da z njegovo turbino lahko proizvajajo za celo gospodarstvo manjšega obsega. Mlini na veter so jako znana prikazen v Holandiji in Danski. V obeh državah jih uporabljajo za izsuševanje močvirij. Toda turbina na veter je v danski deželi tekem zadnjih desetletij zavzela naravnost odlično mesto tudi v tehniki. Turbina je napravljena iz jekla ter služi svoji svrhi z neverjetno dobrim uspehom. Danske električne centrale si z njeno pomočjo prihranijo ogromne vsote, ki bi jih sicer morale izdati za premog. Uporaba turbin na veter je kaj mnogovrstna. Pametni Danci jih izkoriščajo vsestransko. Nekaj navadnega so turbine, ki služijo kot sesalke za dviganje vode iz zemlje. Te sesalke dobavljajo pitno vodo in vodo za napajanje živine kakor tudi vodo za namakanje vrtov in polj. Vzorno dansko kmetijstvo je svetovno znano. Danski kmet s pomočjo takih turbin na veter in sesalk za vodo upravlja svoje imetje z ogromnim uspehom. Nekaj posebnega je na Danskem umetni dež. Danci speljejo v nalašč za to napravljene rozervoarje, ki stoje visoko nad zemljo, velike množine vode. Kadar nastopi suša, odpro zatvornice — in na zemljo pada umeten dež, ki polagoma in blagodejno namaka vlage potrebno grudo. Poskusi so dokazali, da se z umetnim dežjem da doseči uspeh treh dobrih žetev. Umetno namakanje na Danskem je že tako visoko razvito, da obstoje v deželi delniške družbe za proizvodnjo umetnega dežja. Pri nas se na tem polju z Danci pač ne bomo mogli kmalu kosati.

Vsled razširjenja obrata sprejme
Puškarna v Kranju

**baskulerje, kopitarje, pristrojniko
(zurihterje), graverje in garnerje**

Ponudbe (lahko tudi v nemščini) z navedbo osebnih podatkov in dosedanjega službovanja naj se pošljejo direktno Puškarni 121

Vabilo

Izobraževalno društvo v Št. Jakobu ponovi dne 5. in 12. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne v društveni dvorani (poleg župnišča) narodno igro

Miklova Zala

○○○

Predprodaja vstopnic pri Vidmanu v Št. Jakobu.

Vse prisrčno vabi odbor.